

Perhehoidon toimintaohje

Lastensuojelu, vammaiset ja ikäihmiset

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus Helmi

Perusturvalautakunta

6.6. 2017

Sisällys

1 PERHEHOITO	4
1.1 Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely	4
1.2 Perhehoidon tarkoitus ja asiakasryhmät	5
1.3 Perhehoitomuodot	6
2. PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET	6
2.1 Perhehoitaja	6
2.2 Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi	6
2.3 Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle	7
2.4 Ennakovalmennus	7
2.5 Perhekoti	8
3 PERHEHOIDON PROSESSIT	8
3.1 Palveluun sijoittuminen	8
3.2 Perhehoidossa eläminen	8
4 PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET	9
4.1 Palvelusuunnitelma	9
4.2 Toimeksiantosopimus	9
5 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT	10
6 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	10
6.1 Hoitopalkkio	11
6.2 Kulukorvaus	11
6.3 Käynnistämiskorvaus	11
6.4 Kelan etuudet	11
6.5 Oman auton käyttö ja matkakorvaukset	12
6.6 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta	12
6.6.1 Perhehoitajan sairastuminen	12
6.6.2 Perhehoitajasta riippumaton syy	12
6.6.3 Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa	12
6.6.4 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	13
6.7 Perhehoitajan vapaat	13
7 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET	13
8 PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA	14
8.1 Perhehoidon turvallisuus	14

8.2 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit.....	14
8.3 Perhehoitajien täydennyskoulutus ja työnohjaus.....	14
8.4 Perhehoidon yhteistyö	15
9 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS	15
10 HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO	15
11 ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA	15
12 ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN	16
13 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO	16

1 PERHEHOITO

Sosiaali- ja terveystoimi Helmen perhehoidon toimintaohje ohjaa lastensuojelun, vammaisten sekä ikäihmisten perhehoidon toimintaa yhdenvertaisesti. Tässä toimintaohjeessa perhehoito käsitetään yhtenäisenä kokonaisuutena ja käsittää kaikkien eri asiakasryhmien toimintatapoja. Tämä toimintaohje on hallinnollinen päätös toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseksi ja perustuu perhehoitoa koskeviin lakeihin.

Perhehoito on yksi hoidon vaihtoehto lapsen, vammaisen tai ikäihmisen palvelukokonaisuutta tarkasteltaessa. Perhehoidon lähtökohtia ovat itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, voimavaroalähtöinen toiminta, oikeudenmukaisuuden toteuttaminen, osallisuuden tukeminen, yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen ja niihin vastaaminen, turvallisuuden huomioiminen sekä vastuullisuus.

Perhehoitolain (20.3.2015/263) mukaan perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli kunta on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Kunnan hyväksymä perhehoitaja ja kunta tekevät toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidettavan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista tai osavuorokautista. Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa.

1.1 Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä säädöksiä ovat:

Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016) Perhehoitolaki (263/2015)

Sosiaalihuoltolaki (710/82) ja – asetus (607/83) Kunnallinen eläkelaki (549/03)

Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015 Lastensuojelulaki 417/2007

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 23.6.1977/519 Hallintolaki 434/03) ja Hallintolain käyttölaki (586/1996)

Laki omaishoidon tuesta 4A§(937/2005) ja muutos (318/2011) Tietosuojalaki (516/04)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/00)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (28.12.2012/980)

Laki (734/92) ja asetus (912/92)sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista Henkilötietolaki (523/99)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011

Lapsilisälaki (1992/796)

Sairausvakuutuslaki (2001/1224)

STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito

STM:n julkaisu 2008:3 Ikäihmisten palvelujen laatusuositus

Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille Valvira:

Valviraohjelmat

Valvira 7/2013 Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa toimintayksiköissä

1.2 Perhehoidon tarkoitus ja asiakasryhmät

Ikäihmisten perhehoito

Perhehoito sopii ikäihmisille, jotka eivät tarvitse ympärivuorokautista hoitoa säännöllisesti. Perhehoito soveltuu erityisesti niille ikäihmisille, joilla omasta asunnosta muuton syynä ovat yksinäisyys, yleiskunnon lasku, mielenterveydelliset ongelmat tai alkava/keskivaikea muistisairaus. Perhehoitoon tulevan ikäihmisen tulisi kuitenkin selvittää yöt ilman säännöllistä avun tarvetta. Fyysiseltä toimintakyvyltään ikäihmisen tulisi olla sellainen, että hänen avuntarpeeseensa on mahdollista vastata pääsääntöisesti yhden ihmisen avulla.

Lyhyitä hoitajaksoja voidaan käyttää jatkokuntoutuspaikkana ikääntyneen kotiutuessa sairaalahoidosta sekä muissa vastaavissa tilanteissa. Perhehoito on myös yksi vaihtoehto omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi.

Vammaisten perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito on vaihtoehto lapsille ja nuorille, jotka eivät voi asua omassa kodissa. Tavoitteena on, että lapsi voi viettää samassa perhekodissa koko lapsuus- ja nuoruusikänsä. Aikuisen pitkäaikainen perhehoito voi olla itsenäiseen elämään kuntouttava välivaihe tai pysyvämpi yksilöllisistä tarpeista lähtevä asumisen ja elämisen järjestely. Hoidettava voi käydä päivisin normaalisti koulussa, työ- ja päivätoiminnassa tai päivähoidossa.

Lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään sekä lapsille että aikuisille vakituisen hoitajan tai huoltajan vapaiden ajaksi (esim. omaishoitajan vapaat).

Kehitysvammainen lapsi voi sijoittua perhehoitoon sekä kehitysvammahuollon palveluna (Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 1977) että lastensuojelullisista syistä (Lastensuojelulaki 2007)

Lastensuojelun perhehoito

Pitkäaikainen perhehoito on yksi vaihtoehto lapsille ja nuorille, jotka eivät voi asua omassa kodissa. Tavoitteena on, että lapsi voi viettää samassa perhekodissa koko lapsuus- ja nuoruusikänsä.

Tilapäinen perhehoito käsittää määräaikaisen perhehoidon, se voi olla kertaluonteista tai toistuvaa jaksottaista perhehoitoa. Lapsen/nuoren perhehoito on lyhytaikaista perhehoitoa, kun lapsi on esimerkiksi avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitettu perheeseen vanhempien kuntoutumisen ajaksi ja hänelle etsitään jatkuvaa perhehoitopaikkaa tai kun lapsi odottaa adoptiota. Lyhytaikaisen perhehoidon tarve tulee tarkistaa kolmen kuukauden välein (Lastensuojelulaki 417/2007).

Tukiperhehoitotoiminnalla tuetaan ja vahvistetaan vanhempien jaksamista ja kasvatuskäytännöjä ja sen tarkoitus on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä. Hoito tukiperheessä kestää yleensä yhden viikonlopun kuukaudessa tai tarvittaessa pidempäänkin esim. koululaisten lomien aikana.

Kriisiperhehoitoon sijoitetaan lapsi lyhyellä varoitusajalla, koska lapsi tulee sijaisperheeseen yleensä suoraan kriisitilanteesta akuutisti.

1.3 Perhehoitomuodot

Perhehoito voi olla jatkuvaa tai lyhytaikaista perustuen yksilölliseen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen ja palvelusuunnitelmaan.

Jatkuva, pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa. Jatkuva perhehoito tarjoaa kasvatuksen, hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät kykene omassa kodissa asumaan.

Lyhytaikaisen perhehoidon tavoitteena on tukea kotona asumista. Toiminnan on tarkoitus tukea mm. omaishoitaja tai vanhemman jaksamista ja vähentää muun hoidon tarvetta.

Perhehoidon organisointi Haapavedellä:

Palvelupäällikkö vastaa perhehoitajien ja perhehoitokotien hyväksymisestä. Pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoittamisesta päättää palvelualan palvelupäällikkö. Lyhytaikaiseen perhehoitoon sijoittamisesta päättää palveluesimies/palveluohjaaja/ lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, hän vastaa myös toimeksiantosopimuksista.

Perhehoitolain 15 §:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Sosiaali- ja terveystieteiden Helmessä vastuutyöntekijänä toimii palveluesimies/ lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, joka vastaa sijoitetun henkilön palvelukokonaisuudesta ja hoito- ja palvelusuunnitelmasta.

2. PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET

2.1 Perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakovalmennus. Erityisistä syistä ennakovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. (Perhehoitolaki 6§)

Ammatillisessa perhehoidossa edellytetään 1 momentissa säädetyn lisäksi olevan vähintään kaksi perhehoitajaa, joista ainakin yhdellä perhehoidon hoito- ja kasvatustehtäviin osallistuvista on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä (Perhehoitolaki 6§).

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan.

Perhehoitajaksi aikovalta kysytään hakemuksessa muun muassa perhesuhteita, asumista, terveydentilaa, päihteiden käyttöä ja motivaatiota perhehoitajaksi. Perhehoito on koko perheen asia ja se vaatii käytännössä kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen. Alle 18-vuotiaiden asiakkaiden perhehoitajiksi ryhtyviltä henkilöiltä pyydetään nähtäväksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi tarpeellinen rikosrekisteriote, jonka perhehoitaja tilaa Oikeusrekisterikeskukselta.

2.2 Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi

- 1) Perhehoitaja on vastuullinen aikuinen, joka voi tarjota perhehoitajan kodissa tarvitsevalle perhehoidossa olevalle henkilölle kodin ja sitoutuu tehtävänsä.
- 2) Henkilö on saanut ennakovalmennuksen ja hänellä on hyväksyvä arvio tehtävän edellyttämistä valmiuksista.

- 3) Perhehoitajana voi toimia parisuhteessa elävä tai yksinasuva.
- 4) Perhehoitajan terveydentila on hyvä. Perhehoidosta vastaava työntekijä pyytää lääkärintodistuksen (T- todistus) päätoimiselta perhehoitajalta ennakkovalmennuksen aikana.
- 5) Perheenjäsenten ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen talous on vakaa.
- 6) Perhehoitaja on yhteistyökykyinen.
- 7) Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa.

2.3 Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle

Perhehoitajaksi ei voi ryhtyä henkilö, jolla esim.

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia
- on omassa perheessä käynnissä aktiivinen lastensuojeluasiakkuus biologisten lasten kanssa
- on fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn lasku
- on mielenterveyden häiriöitä tai sairauksia
- on päihdeongelma
- on taloudellisia vaikeuksia
- puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa ennakkovalmennukseen tuloa tai sijoitusta
- on perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäntilanne
- on hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta

2.4 Ennakkovalmennus

Perhehoitajaksi aikovan tulee perhehoitolain mukaan käydä perhehoidon ennakkovalmennus. Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta perhehoitajan tehtävään. Valmennus koostuu enintään seitsemästä ryhmätapaamisesta (noin 21 lähivalmennustuntia) ja kotitehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennukseen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten valmius selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja kunnan yhteyshenkilö. Valmennus päättyy kirjalliseen yhteisen arvioinnin loppuraporttiin.

Valmennus on mahdollista suorittaa myös vuoden sisällä aloittamisesta, jos siihen on erityinen peruste. Lähtökohtaisesti ennakkovalmennus tulee suorittaa ennen kuin tehdään perhehoitoa koskeva toimeksiantosopimus. Valmennuksen keskeisenä tehtävänä on selvittää perhehoitajaksi aikovan soveltuvuus tehtävään. On suotavaa, että perheen molemmat puoliset osallistuvat valmennukseen. Ennakkovalmennuksen tulee vastata sitä mitä tehtävä perhehoitajalta edellyttää. Valmennuksessa olleen henkilön tulee toimittaa palveluesimiehelle/ lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle perhevalmennuksen arvioinnin loppuraportti.

Ennakkovalmennuksen kustannuksista vastaa perhehoitajaksi aikova henkilö aluksi itse, mutta kunta korvaa nämä kustannukset hänelle mahdollisen toimeksiantosopimuksen solmimisen jälkeen. Sosiaali- ja terveystieteiden kouluttama perhehoitaja sitoutuu Helmen asiakkaiden perhehoitajaksi kahden (2) vuoden ajaksi laskettuna perhehoidon aloitusajankohdasta. Mikäli Helmellä ei ole tarjota perhehoitajalle asiakkaita tämän kahden vuoden ajanjakson aikana, on perhehoitaja oikeutettu ottamaan asiakkaita myös muilta kunnilta.

2.5 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua kunnan hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan pitkäaikaista tai lyhytaikaista perhehoitoa (Perhehoitolaki 2§). Toimeksiantosuhteeseen perustuvan perhehoitajan hyväksyy Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi, joka myös valvoo toimintaa. Perhekodin tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan olla siellä annettavalle hoidolle ja huolenpidolle sopiva. Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys ja turvallisuus. Perhehoidossa olevalle tulee olla pääsääntöisesti oma huone.

Perhekodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina, jollei kyse ole hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. (Perhehoitolaki 7§)

Perhekodissa voidaan hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä (Laki perhehoitolain muuttamisesta 7§). Heistä toisella tulee olla tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä. Mikäli hoitajalla ei ole asianmukaista koulutusta, on hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovittava siitä, miten tarvittavat sairaanhoidolliset palvelut järjestetään. Perhehoitolain 9§:ssä säädetään poikkeuksista hoidettavien määrässä. Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus sijoittavaan kuntaan tai kuntayhtymään perhetilanteesta tapahtuvista muutoksista.

3 PERHEHOIDON PROSESSIT

Perhehoidon toimintaohjeen, palkkiot ja kulukorvaukset sekä asiakasmaksut hyväksyvät Sosiaali – ja terveystieteiden Helmen perusturvalautakunta.

3.1 Palveluun sijoittuminen

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että perhehoitoa tarvitseva henkilö sijoitetaan juuri hänelle sopivaan perheeseen. Hoidettava, omainen ja perhehoidosta vastaava työntekijä arvioivat yhdessä perheen kanssa perheen valmiuksia vastata hoitoa tarvitsevan henkilön tarpeisiin. Perhehoitosijoitusta suunniteltaessa selvitetään myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja muiden tukitoimien tarve ja saatavuus.

Tutustuminen aloitetaan perhehoitajan ja perhehoitoon tulevan henkilön molemminpuolisilla vierailuilla. Perhehoitajalla on lainmukainen oikeus saada tietää hoidon onnistumisen kannalta oleelliset tiedot hoitoon tulevan henkilön elämänhistoriasta ja terveydentilasta. Perhehoitajaa sitoo elinikäinen salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.

Muutto perheeseen suunnitellaan yhteistyössä. Ennen hoidettavan muuttoa perhehoitajan ja kunnan välillä solmitaan perhehoidon toimeksiantosopimus. Perhehoidossa olevalle henkilölle tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma yhdessä hoidettavan, omaisten ja Sosiaali- ja terveystieteiden Helmen edustajan kanssa. Suunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa, vähintään kerran vuodessa.

3.2 Perhehoidossa eläminen

Perhehoidossa huolehditaan asukkaan hoivasta ja huolenpidosta. Ne sisältävät vähintään seuraavat terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot:

Perushoito sisältäen mm. pukemisen, peseytymisen, ravinnon, puhtauden, vaatehuollon, terveydentilan seurannan, tarpeellisen avustamisen sekä ulkoilun.

Toimintakykyä ylläpitävät toiminnot sisältäen turvallisuuden, harrastuksista ja virkistysmahdollisuuksista huolehtimisen sekä kunnan mukaisten muiden aktiviteettien järjestämisen. **Sosiaalisten suhteiden ylläpito** sisältäen yhteydenpidon omaisiin, ystäviin ja tuttaviiin. Edellä mainitut asiat määritellään kunkin kohdalla yksilöllisesti hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

Kunta tukee ja valvoo perhehoitajaa tehtävässään. Perhehoitajalla on velvollisuus pitää yhteyttä perhehoidosta vastaavaan viranhaltijaan ja ilmoittaa sijoitetun henkilön tilanteesta tai perheessä tapahtuneista muutoksista.

4 PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET

4.1 Palvelusuunnitelma

Perhehoito perustuu asiakkaan yksilölliseen palvelusuunnitelmaan. Tämä tehdään yhteistyössä asiakkaan, perhehoidon vastuutyöntekijän/ lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä/ vammaispalvelun sosiaalityöntekijä- tai ohjaaja, omaisten, perhehoitajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaa tarkistetaan aina tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa. Palvelusuunnitelma tulee laatia mielellään ennen perhehoidon aloittamista, mutta kuitenkin kuukauden kuluessa perhehoidon alkamisesta.

4.2 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja kunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Perhehoitosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitetun osalta erikseen. Sopimuslomakkeena käytetään kunnan omaa perhehoidon toimeksiantosopimusta.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan.

Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja kunnan osalta pitkäaikaisissa sopimuksissa ao. päällikkö ja lyhytaikaisissa ao. palveluesimies/palveluohjaaja. Sopimus tarkistetaan hoidon kestoa ja sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta. Sopimuksen liitteeksi tulee hoidettavaa koskeva hoito- ja palvelusuunnitelma.

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- sopijapuolet
- perhehoidossa oleva henkilö
- palkkion saaja
- perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio ja kulukorvaus
- käynnistämiskorvaus sekä mahdollinen takaisinperintä
- perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuva erityisten kustannusten korvaaminen: yksilöllisestä tarpeesta johtuvien terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvat kustannukset, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata sekä lomavietetusta ja harrastuksista johtuvien erityisten kulujen korvaaminen kirjataan myös hoito- ja palvelusuunnitelmaan
- perhehoitoon sijoitetun käyttövarat
- sopimuksen kestoaika
- selvitys perhehoidossa olevan henkilön oikeuksista, tukitoimista ja harrastustoiminnasta sekä näiden toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä

- suunnitelma perhehoidossa olevalle henkilölle järjestettävistä perhehoidon toteuttamiseksi tarpeellisista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja muista tukitoimista
- perhehoitajan oikeus vapaaseen ja vapaan toteuttaminen
- palkkion maksamisen ja kustannusten korvaamisen periaatteet vapaa-ajalta
- perhehoitajan velvollisuus ilmoittaa hoitajasta riippumattomat poissaolopäivät
- perhehoitajan koulutus, työnohjaus ja valmennus
- sopimuksen irtisanominen
- Perhehoitajan vaitiolovelvollisuudesta sopiminen ja tarvittavien tietojen antaminen/saaminen hoidettavista
- Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi sovitusta päivästä alkaen.

Toimeksiantosopimus voidaan irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua molemmin puolin.

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, kunta pyrkii työnohjauksella ja muilla toimenpiteillä saamaan hoidon tason hyvän hoidon kriteerien mukaiseksi. Perhehoitolain (263/2015) 5 §:n 2 momentin mukaan jos puutetta ei korjata annetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi. Tällöin myös maksut päättyvät välittömästi. Sopimus päättyy välittömästi hoidettavan kuollessa.

5 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 19 §:n mukaan perhehoidosta voidaan periä mainitun lain 7 c §:ssä säädetty maksu (pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteet). Maksu määrätään maksukyvyyn mukaan ja se voi olla enintään 85 prosenttia kuukausituloista.

Maksukykyä määriteltäessä huomioon otettavista tekijöistä, maksun määräämisen perusteena olevista tuloista ja tuloista tehtävistä vähennyksistä on säädetty asiakasmaksulain 10, 10 b ja 10 c §:ssä. Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään pitkäaikaisen laitoshoidon mukainen maksu (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7c § ja asetus 19 §). Maksu voi olla enintään 85 % hoidossa olevan kuukausituloista lukuun ottamatta hoitotukea. Asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön on jätävä vähintään 107 € kuukaudessa.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan periä asiakasmaksuasetuksen 12 ja 13 §:n mukainen maksu. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus Helmen perusturvalautakunta vahvistaa asiakasmaksut vuosittain.

6 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuositain Sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittaman indeksitarkistuksen mukaan. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan perhehoitajalle jälkikäteen kuluvan kuukauden viimeiseen päivään

mennessä.

6.1 Hoitopalkkio

Hoitopalkkion suuruus määritellään hoitosopimusta solmittaessa ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota. Perhehoitolain (263/2015) 16 §:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä on pitkäaikaisessa perhehoidossa olevaa henkilöä kohden 784,03 euroa kalenterikuukaudessa 1.1.2017 lukien. Hoitopalkkioiden määrää tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella

Lyhytaikaisesta perhehoidosta maksetaan hoitopalkkio Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen perusturvalautakunnan vuosittain tarkastaman päätöksen mukaisesti.

6.2 Kulukorvaus

Perhehoitajalle maksetaan [perhehoitolain](#) (17 ja 18 §) mukaan korvaus perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista sekä hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista. Kulu- ja käynnistämiskorvauksen määrä tarkistetaan kalenterivuositain. Näiden lisäksi voidaan korvata yksilöllisistä tarpeista johtuvia kustannuksia. Perhehoitolain 17 §:n mukaisen kulukorvauksen vähimmäismäärä on 1.1.2017 alkaen 411,52 euroa/kk.

6.3 Käynnistämiskorvaus

Lain mukaan uutta pitkäaikaista perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta. Myös perhehoitolain 18 §:n mukaisen käynnistämiskorvauksen enimmäismäärää tulee tarkistaa elinkustannusindeksin pisteluvun muutosta vastaavasti. Käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä on 1.1.2017 alkaen 2 922,52 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti.

Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään lomake. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Käynnistämiskorvauksen kuoleentumisaika on neljä vuotta (jokaisena vuonna hankinnoista kuoleutuu 25 %). Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan kohtuus ja tilanne huomioiden sopia kuoleutumattoman osan takaisinmaksusta. Pääsääntöisesti lyhytaikaisessa perhehoidossa ei makseta käynnistämiskorvauksia, vaan hoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa.

6.4 Kelan etuudet

Lapsilisät ja Kelan hoitotuet maksetaan yleensä alle 18-vuotiaan perhehoidettavan perhehoitajalle.

Kelan hoitotuella alle 18-vuotiaan hoidettavan sijaisperhe kattaa matkakustannukset omalla autolla, taksilla, julkisilla kulkuneuvoilla, lääkkeet ym. vastaavat kustannukset. Mikäli menot ylittävät hoitotuen, korvataan ylittävät kulut perhehoitajille kuitteja tai muuta luotettavaa selvitystä vastaan. Lapsilisä maksetaan perhehoitajille Kelan kautta sijoitusta seuraavan kuukauden alusta alkaen.

Sosiaalitoimi ilmoittaa Kelalle, että lapsilisä voidaan maksaa perhehoitajille.

6.5 Oman auton käyttö ja matkakorvaukset

Perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoitotyöhön liittyvistä matkakuluista korvausta oman auton käytöstä sovittujen periaatteiden mukaisesti ja Kelan SV-korvauksen mukaisesti. Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä 0,20 €/km korvataan seuraavasti:

- perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- erikseen sovittavat matkat esim. kuntoutuspalaveriin tms. osallistuminen
- asukkaan tilapäishoitoon vienti ja haku

Asiakkaan luona tapahtuvan perhehoidon tosiasialliset kilometrikorvaukset perhehoitajan kodin ja asiakkaan kodin välillä korvataan perhehoitajalle ennalta sovitun perhehoitojakson mukaisesti 0,20€/km.

YLI 6 KK VANHOJA MATKOJA EI KORVATA

Sijoittava kunta ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

6.6 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta

6.6.1 Perhehoitajan sairastuminen

Mikäli hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä. Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutusväyran suuruisena (Sairausvakuutuslaki 2001/1224).

Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua.

Mikäli hoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela päättää kyseisessä tilanteessa sairauspäivärahan maksamisesta.

6.6.2 Perhehoitajasta riippumaton syy

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio 100% että 50 % kulukorvausta enintään 30 vrk/vuosi, ellei tilalle sijoiteta toista henkilöä perhehoitoon. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

6.6.3 Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa

Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta vähintään 4 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.

Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitojakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

6.6.4 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä sopivat perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä ko. ajalle.

6.7 Perhehoitajan vapaat

Laki perhehoitolain muutoksesta 13 § mukaan jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Lain 13 § mukaan myös perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2 vrk/kk, kokonaisina vuorokausina. Perusteena on perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päivänä viikossa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2vrk jokaista kuukautta kohden, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk. Eli jos perhehoitaja työskentelee ≥ 14 vrk per kalenterikuukausi, hänelle maksetaan kaksi palkallista vapaapäivää.

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain; vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Vapaita voi halutessaan kerätä maksimissaan 6 kuukauden ajalta ja pitää ne yhtäjaksoisesti; vapaat on pidettävä saman kalenterivuoden aikana, kuin ne ovat kertyneet. Perhehoitajalla on vastuu siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Perhehoitajan tulee aina sopia perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa hyvissä ajoin vapaiden toteuttamisesta.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa voidaan sopia asiakkaiden hoitajaksot siten, että perhehoitaja voi pitää vapaansa ilman sijaisjärjestelyjä.

7 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET

Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaiissa (549/2003). Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella.

Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan on vakuutettava perhehoitaja työtaturma- ja ammattitautilain ([459/2015](#)) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Perhehoitajaan sovelletaan, mitä työtaturma- ja ammattitautilaisissa säädetään työntekijästä, ja kuntaan sovelletaan, mitä työtaturma- ja ammattitautilaisissa säädetään työnantajasta. ([30.12.2015/1645](#))

Kunta ei ole ottanut perhehoitajalle vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Perhehoidettavan perhehoidossa aiheuttamiin vahinkoihin ei ole kunnalla vakuutusta.

Kunta vakuuttaa myös toimeksiantosopimukseen nimetyn perhehoitajan sijaisen tehtävässä tapahtuvan tapaturman varalta.

Kunnalla ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuutuksia.

8 PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA

8.1 Perhehoidon turvallisuus

Yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan lain 6§:n mukaan sosiaalipalvelujen tuottajilla on oltava omavalvonta-suunnitelma. Tämä siis koskee yritysmuotoista perhehoitoa mutta ei toimeksiantosuhteista perhehoitoa.

Pelastuslain (379/2011) sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) mukaan asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, on laadittava pelastussuunnitelma. Eli mainittu lainsäädäntö ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa, jossa koti on perhehoitolain 2§ mukaan yksityiskoti. Mainitussa pykälässä ja sosiaalihuoltoasetuksessa (12 §) ovat myös kriteerit kodin hyväksymiselle. On kuitenkin erittäin suositeltavaa tehdä kodin hyväksymisessä ja turvallisuusasioissa yhteistyötä muiden kunnan viranomaisten kanssa (palokunta, poliisi). Perhehoitoliiton valmennusmateriaaliin liittyy kodin toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyvä arviointilomake.

8.2 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta valvoo toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ei siis koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa vaan se rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin sosiaalipalveluihin. Perhehoitajalle annettava tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että kunnan vastuutyöntekijä tietää, miten perhehoitaja voi.

Ohjaus- ja valvontakäynti perhehoitajan kotiin tehdään vuosittain.

Perhehoitajan hyvinvointi – ja terveystarkastukset toteutetaan vuosittain pitkäaikaista perhehoitoa toteuttaville perhehoitajille. Perhehoidon vastuutyöntekijät huolehtivat hyvinvointitarkastusten toteuttamisesta yhteistyössä kunnan terveystarkastuspalveluiden henkilöstön kanssa. (Laki perhehoitolain muutoksesta 510/2016 15§a)

Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. (Perhehoitolaki 22§)

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatus todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut on kunnan tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin Valviran valvontaohjelmia. Asiakaspalautteen perusteella tarkastuskäyntejä voidaan järjestää tarpeen mukaan.

8.3 Perhehoitajien täydennyskoulutus ja työnohjaus

Perhehoitajille järjestetään yksilö- ja perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta sekä täydennyskoulutusta

hoito- työn, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi vuosittain.

Matkakulut korvataan edullisimman julkisen kulkuneuvon taksan mukaan.

8.4 Perhehoidon yhteistyö

Perhehoitajan tulee pitää perhehoidon vastuutyöntekijää ajan tasalla hoidettavien tilanteesta. Perhehoitaja veloitetaan ilmoittamaan hyvissä ajoin perhehoidon vastuutyöntekijälle seuraavista seikoista:

- perhehoidon keskeytyksistä
- oman elämäntilanteen muutokset, sairastumiset, muut esteet tehtävän hoitoon
- perhesuhteiden muutokset
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
- sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina kirjallisesti
- muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat asiat

9 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoitajaa sitoo vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin, kun ne koskevat muita, kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 200, 15§). Perhehoitajalla on oikeus saada perhehoidon onnistumisen kannalta välttämättömät oleelliset tiedot sijoitettavan elämän tilanteesta, historiasta ja terveydentilasta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 200, 17§). Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus on voimassa myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen. Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä.

Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa toimivaltaisen asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja).

10 HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO

Käyttövarojen hoidossa noudatetaan Kuntaliiton Yleiskirjeen 4/80/2000 ohjetta sekä kuntayhtymän tekemää päätöstä koskien asiakkaan omien varojen käsittelyä ja säilyttämistä. Pääperiaate on, että asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen, hänen omaisilleen tai edunvalvojalle. Jos asiakkaalla on edunvalvoja tai omainen hoitaa hänen raha-asioitaan, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käytöstä heidän sekä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa. Asiakkaan itsemääräämisoikeuden tulee toteutua myös varojen käytössä. Perhehoidossa olevan henkilön käyttövarat tulee käyttää ensisijaisesti hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ottaen huomioon henkilön elämisen laatua ja elämänpiiriä rikastuttavat ratkaisut. Alle 18-vuotiaan asiakkaan taloudenhuollosta on perhehoitaja vastuussa.

Omaisuusluettelo tehdään hoidon alkaessa voimassa olevan ohjeen mukaisesti kahtena kappaleena.

11 ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA

Perhehoitaja soittaa 112:en, josta annetaan toimintaohjeet.

12 ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN

Perhehoitaja sitoutuu noudattamaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 luvussa säädettyä salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta. Tähän sisältyy muun muassa se, että salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhekodissa, lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan perhehoidon vastuutyöntekijälle.

13 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO

Tämä toimintaohje tulee voimaan 6.6. 2017.